

LA RONDALLA DEL DI JOUS

LA DÒNA D'AIGUA EL PASTOR DE MIDDVAI

Rondalles celtiques, explicades per JOSEP JACOBS

Il·lustració de JOHN D. BATTEN

BARCELONA, «L'AVENÇ», RAMBLA DE CATALUNYA, 24

... el guerrer va poder tallar un dels tres caps...

LA DONA D'AIGUA

É: vet-aquí que una vegada era un pobre vell pescador que agafava molt poc peix. Un dia, mentre estava pescant, li va sortir una Dòna d'Aigua prop de la barca, i li va preguntar:

— Que agafeu gaire peix?

El pobre home li va respondre:

— No.

— Què'm donareu si jo us faig agafar força peix?

— Ha, ha! — va dir el vell. — Poca cosa tinc per oferir.

— Me donareu el primer fill que tingueu? — va fer ella.

— Vos el donaria si 'l tinguéu, — va dir ell.

— Doncs, aneu-vos-en cap a casa, i recordeu-vos de mi quan el vostre fill farà vint anys, i desde ara agafareu tant peix com voldreu.

Tot va passar tal com havia dit la Dòna d'Aigua. No'n va arribar a agafar poc ni gaire, de peix, aquell home! Però quan va començar a acostar-se l'època que'l noi havia de fer els vint anys, tot va esser pena i engunia per aquell pobre pare mentre anava comptant dia per dia'l temps que faltava.

L'home no tenia repòs ni de nit ni de dia. Vet-aquí que un dia el fill va preguntar a son pare:

— Que hi ha algú que us dóna pena, pare?

El vell li va dir:

— Sí que hi ha algú que me'n dóna, però ni tu ni ningú n'ha de fer re.

El xicot va pensar:

— Jo ho haig de saber, això.

Tant va insistir que, per ultim, el pare li va explicar el tracte que havien fet ell i la Dòna d'Aigua.

— Això no us ha d'amoïnar gens, — va fer el noi. — Jo no us seré obstacle per re.

— Tu no hi aniras, tu no hi aniras, fill meu, encara que no hagi d'agafar més peix en tota ma vida.

— Si no'm volem deixar venir amb vós, aneu, si us plau, a la forja, i feu fer una espasa ben grossa i ben forta per mi, i me n'aniré pel món a cercar fortuna.

El pare va anar a la forja i el ferrer va forjar-li una espasa ben revinguda. El pare va tornar a casa amb l'espasa. El noi l'agafa, hi dóna dos o tres cops i en fa trenta mil miques, i després diu a son pare que torni a la forja i que faci fer una altra espasa'l doble més forta que la primera. Així ho va fer el pare, i va succeir igualment que'l noi la va trencar en dos troços. Altra vegada va anar el vell a la forja, i allavors sí que'l ferrer va fer-li una espasa tant grossa que mai se n'havia vist cap de semblant.

— Aquesta espasa sí que farà per vós, — va dir el ferrer. — El que l'hagi de fer servir ja cal que tingui braó.

El pare va donar l'espasa a son fill; aquest hi va donar dos o tres cops.

— Aquesta anirà bé, — va dir-li. — I ara, pare, ja es hora que jo emprengui la meva ruta.

L'endemà dematí va posar la sella a un cavall negre que tenia son pare i va començar a córrer món. Quan ja havia caminat un bon troç se va trobar amb un moltó mort al costat del camí. I hi havia també un goç negre molt gros, un falcó i una llúdria que's barallaven per haver-ne les despulles. I vet-aquí que li van demanar que ell fes la repartició. Ell que baixa de cavall i reparteix el moltó mort entre tots tres. Tres parts al goç, dugues parts a la llúdria i una part al falcó.

Per aquest servei, el goç va dir: — Mai que necessitis unes cames ben llargues o unes dents ben esmolades, pensa en mi, i'm tindràs al costat teu.

La llúdria va dir: — Si'l nedar fins al fons d'un estany t'hagués de treure de pena, pensa en mi i'm tindràs al costat teu.

I el falcó va dir: — Mai que't convinguin ales per volar depressa o unes bones urpes, pensa en mi i'm tindràs al costat teu.

Allavors va seguir el seu camí fins que va arribar a la casa del rei, ont se va llogar per pastor. El jornal havia d'esser segons la llet que produís el remat. Sen va anar a pasturar per uns indrets ont hi havia molt poca herba. En tornant el vespre cap a casa amb el remat, com que la pastura havia estat tant escassa, les ovelles van fer molt poca llet: amb això, an el pobre pastor li va tocar un sopar magre.

L'endemà sen va endur el remat més lluny; i, per últim, va trobar en una verda vall un indret tant ple d'herba, com no n'havia vist mai cap de semblant.

Però quan ja s'acostava l'hora de tornar amb el remat cap a casa, no dirieu mai que va veure? Doncs, un gegant gros gros amb un sabre a la mà.

— Hi! Ho! Hogaraic! — va fer el gegant. — Aquest remat es meu: es dins de terra meva, i tu ets home mort.

— No dic pas que no, — va dir el pastor. — Qui sab! Però això es més facil de dir que no pas de fer.

I, traient-se aquella espasa tant grossa, va envestir el ge-

gant i li va tallar el cap d'una revolada. Amb un salt va muntar a cavall i sen va anar a la casa del gegant. Hi va entrar, i en voleu de diners i de robes bones de tota mena, i d'objectes d'or i d'argent! Si una cosa era bonica, l'altra encara ho era més! A entrada de fosc el xicot sen va tornar a casa del rei, sense endur-sen re de la casa del gegant. Aquell vespre, quan van muntir les ovelles, la llet va esser abundant. Hi va haver un bon sopar per ell: menjar i beure fins que'n va tenir prou. I el rei va estar força content d'haver-lo pres per pastor. Va seguir un quant de temps fent anar el remat pel mateix indret, fins que l'herba va anar escassejant tant i tant que ja no s'hi podia pasturar. Així es que va determinar apartar-se una miqueta de la terra del gegant. Anant enllà, va veure un gran parc cobert d'herba. Ell que sen va a cercar el remat i l'hi entra.

Al cap de poca estona que les ovelles pasturaven compareix un gegant molt gros i molt terrible, ple de rabia, cridant com un boig.

— Hi! Au! Hogaraic! Aquesta vegada m' faré passar la set bevent de la teva sang.

— Qui sab! — va dir el pastor. — Però això es més facil de dir que no pas de fer.

I els dos homes van començar la brega, fent-s'hi a cops d'espasa. Semblava que'l gegant podia més que'l pastor i que acabaria per guanyar. Però aquest va cridar el goç, i amb un salt el goç negre va agafar el gegant pel coll, i allavors el pastor li va tallar el cap d'una revolada.

Va tornar a casa molt cansat aquella nit, i també'l remat del rei, que, ben peixat, en voleu de llet! Tota la familia estava joiosa d'haver trobat un pastor tant bo.

L'endemà va fer cap al castell del gegant. I quan va arribar a la porta li va sortir a l'encontre una bruixa falaguera.

— Bon dia i bona hora, fill del pescador. Que la sort t'acompanyi per tot arreu. Es un gran honor per aquest reialme que tu'l visitis. Passa tu primer. Honor als gentils homens. Passa, passa, i reposa.

— De primer passa tu, mala bruixa! No m'agraden els afalacs de portes enfòra. Entra i després parla.

La bruixa va entrar, i quan la va tenir d'esquena an ell, amb un cop d'espasa li va llevar el cap; però l'espasa li va fugir de la mà. I amb una revolada la bruixa va recullir de terra'l cap, que estava separat del seu cos, se'l va tornar a posar sobre'l coll, tornant a quedar com abans. El goç negre, allavors, li va saltar a sobre, però ella'l va encisar per art de magica i el va fer caure en terra estabornit. Però'l pastor va fer ús també de l'art de la magica i amb un cop d'espasa al cap la va deixar extesa en un girant d'ulls. Allavors el noi va ficar-se castell endins, i en volem de riqueses! Or i plata, i si una cosa era preciosa, l'altra encara ho era més, en el castell de la bruixa. Després sen va tornar a la casa del rei, i hi va haver gran alegria i festa.

Va continuar pasturant per aquells indrets algun temps; però una nit, quan va tornar a casa, per compte d'esser rebut amb alegries per la lletera, tot van esser xiscles i exclamacions.

Va preguntar quina desgracia era aquella. La lletera li va respondre:

— En el llac hi ha una bestia molt grossa que té tres caps, i cada any se li ha de dur una persona per menjar-se-la, i aquest any ha tocat la sort a la filla del rei, i demà al mig-dia ha d'anar a trobar la bestia fastigosa al cap d'amunt del llac; però hi ha un gran pretendent seu que l'anirà a salvar.

— Qui es aquest pretendent? — va dir el pastor.

— Oh! Es un gran general, — va dir la lletera, — i quan haurà mort la bestia se casarà amb la filla del rei, perquè'l rei ha dit que qui li salvaria la filla s'hi casaria.

A l'endemà, quan va arribar l'hora, la filla del rei i el seu heroe varen anar a trobar la bestia, i van arribar a la roca negra, al cap d'amunt del llac. Al cap d'una estona que hi eren se va veure venir la bestia en mig del llac; però quan el general va veure aquell monstre de tres caps, se va espantar i va fugir corrents. I la filla del rei, esporuguida i tremolosa, va trobar-se sense ningú que la pogués salvar. Promptament va veure un gentil jove valeros muntant un cavall negre que's dirigia allà ont ella

era. Anava meravellosament guarnit i ben armat, seguint-lo'l seu goç negre.

— Què feu aquí, donzella? — va dir el jove. — Esteu groga com una cera.

— Oh! Tant se val. — va dir la filla del rei. — De totes maneres no m'hi estaré gaire aquí.

— No ho dic pas per això, — va fer ell.

— Un campió com vós ha fugit ara mateix, — va dir ella.

— Aquí n'hi ha un a punt per la batalla, — va respondre'l jove.

I tot seguit se'n va anar a trobar la fera amb la seva espasa i el seu goç.

A la primera topada'n volem d'esquitxos d'aigua i de fang entre ell i la fera! El goç feia tant bona feina com podia, i la filla del rei estava esgarriada de por sentint el soroll horrorós que feia aquella bestiaça! Dels dos combatents tant aviat era l'un a sobre com a sota. Però finalment el guerrer va poder tallar un dels tres caps de la bestia fera, la qual va fer un bram molt fort, i el fill de la terra, l'eco de les roques, li va respondre tot seguit; i tota l'aigua del llac se va somoure d'un cap a l'altre; i tot-d'una la bestia fera va desaparèixer.

— La victòria es teva, noi! — va dir la filla del rei. — Ja estic salva per una nit, però la bestia fera tornarà un cop i un altre cop, fins que li hagin tallat els altres dos caps.

Ell va agafar el cap de la bestia, el va lligar amb una corda i li va dir an ella que l'endemà'l tornés a portar allí mateix. Ella li va donar un anell d'or i se'n va anar a casa amb el cap a l'espàtlla, i el pastor se'n va tornar amb les vaques. Però encara ella no havia caminat gaires passes, quan el gran general la va veure, i, deturant-la, li va dir:

— Si tu no dius que he sigut jo que he tallat el cap de la bestia fera, te mataré.

— Oh! — va fer ella. — Bé prou que'u diré així. Qui, sinó vos, li ha llevat el cap a la bestia fera?

Varen arribar a casa del rei, i el general portava sobre l'espàtlla'l cap tallat. En volem d'alegria i de festes quan la van veure arribar viva i sana, acompanyada del gran

general duent a la mà'l cap de la bestia, d'ont la sang rajava! L'endemà van tornar a marxar. I ningú dubtava que aquell heroe havia de salvar la filla del rei.

Varen arribar al mateix indret, i al cap de poca estona va tornar a aparèixer al mig del llac la terrible bestia, i

S'estava sempre amb la vista fixa mirant el llac...

l'heroe, esporuguit, va fugir corrents com el dia abans. No va trigar gaire tampoc a comparèixer l'home del cavall negre, portant un altre vestit. Tant se valia: ella ja va conèixer que era'l mateix noi.

—Quant m'alegro de veure-t!—li va dir ella.—Espero que avui brandaras l'espasa tant bé com ahir. Acosta-t i reposa una mica.

Però no va trigar gaire a veure venir la bestia ferotge traient fum per tot el seu cos.

Tot seguit el cavaller va envestir la bestia, i allavors, patim, patam, vinguen cops d'un cantó i de l'altre, i xip-xap d'esquitxos d'aigua i de fang, i xiulets i brams de la

... li va ensenyar el marit no més amb el cap a flor d'aigua...

bestia! Això va durar llarga estona, i, quan ja va esser a entrada de fosc, ell que sí que talla un altre cap de la bestia fera. El va lligar amb una corda i el va donar an ella. Ella's treu una arrecada i li dóna. Ell munta d'un salt al cavall negre i s'entorna a la pleta. La filla del rei s'entorna a casa seva amb els dos caps. El general que la

troba pel camí, li agafa·ls caps i li diu que sobre tot declarar que ha estat ell també qui aquesta vegada ha tallat el cap de la bestia.

— Qui, sinó vos, li ha tallat el cap a la bestia fera?— va fer ella.

Van arribar a la casa del rei amb els dos caps. I hi va haver grans festes i alegria. L'endemà, a la mateixa hora, varen marxar tots dos. El general se va amagar, com de costum. La filla del rei se va acostar a la vora del llac. L'heroe del cavall negre va comparèixer i va començar la batalla amb la bestia fera com els demés dies. Aquesta vegada la lluita va esser més terrible encara. Però també va guanyar ell: d'un cop d'espasa va tallar el tercer cap de la bestia, el va lligar amb la corda i el va entregar a la noia. I ella li va donar l'altra arrecada, i se'n va anar cap a casa amb els tres caps. Quan va arribar al palau del rei tot va esser festes i alegria. L'endemà'l general s'havia de casar amb la filla del rei. El casament anava endavant i tot estava a punt al castell, esperant que vingués el capellà. Però quan el capellà va arribar, ella va dir que no's casaria sinó amb l'home que deslligués els caps sense tallar la corda.

— Qui pot deslligar els caps sinó l'home que'ls ha lligats?— va dir el rei.

El general ho va provar, però no va poder afluixar els nusos de cap manera; al cap d'una estona no hi havia ningú a la casa que no hagués provat inutilment de desfer els nusos. El rei va preguntar si quedava algú que no ho hagués provat encara. Li van dir que'l pastor.

— Feu venir el pastor desseguida.

El pastor va comparèixer.

— Espera-t una mica, noi, — va dir la filla del rei; — l'home que va llevar els caps de la bestia ha de tenir el meu anell i les meves arrecades.

El pastor fica mà a la butxaca i treu l'anell i les arrecades.

— Tu ets l'home, — va dir la filla del rei.

El rei no va quedar gaire content quan va veure que era'l pastor que s'anava a casar amb la seva filla; però, perxò, va donar ordre que li dessin un vestit millor que'l

que portava; allavors la filla va parlar i va dir que ell tenia un vestit més bonic que tots els que hi pogués haver al castell; i així va ser. El pastor se va posar el vestit d'or del gegant, i varen casar-se'l mateix dia.

Allavors ja eren casats, i tot anava bé. Però vet-aquí que un dia, i tot justament se va escaure esser el dia que'l pare d'ell l'havia promès a la dòna d'aigua, mentres s'estaven marit i muller passejant per la vora del llac, surt la Dòna d'Aigua i, sense dir una paraula, l'agafa an ell i se l'enduu cap al llac. Figureu-vos la filla del rei si'n va quedar de trista, plorosa i desesperada, perquè li havien pres el marit! S'estava sempre amb la vista fixa mirant el llac. Després va anar a trobar un vell endevinaire i li va contar el que li havia succeït al seu marit, i ell li va explicar què havia de fer per recobrar-lo, i ella ho va fer.

Va agafar l'arpa i, seguda a la vora del llac, va posar-se a tocar; i la dòna d'aigua va acostar-se per escoltar, perquè no hi ha criatura nada que li agradi tant la musica com a la Dòna d'Aigua. Però quan la muller va veure la Dòna d'Aigua, va parar de tocar. La Dòna d'Aigua va dir:

— Toca més!

Però la princesa va dir:

— No, fins que torni a veure'l meu marit.

Allavors la Dòna d'Aigua li va ensenyar el marit no més amb el cap a flor d'aigua. La princesa va tornar a tocar l'arpa una mica i després va parar. La Dòna d'Aigua'l va treure allavors de mig cos per amunt. La princesa va tornar a tocar l'arpa una mica més i després va parar, i allavors la Dòna d'Aigua'l va aixecar tot ell fora del llac. Aleshores ell que crida'l falcó i, agafat amb ell, se'n fuig cap a la platja. La Dòna d'Aigua que sí agafa la princesa i se l'enduu.

Quin disgust més gran hi va haver tota la nit a ciutat! El marit estava trist, plorós, anant dia i nit rodant amunt i avall per les vores del llac. El vell endevinaire'l va trobar i li va dir que no hi havia més que una manera de matar la Dòna d'Aigua, que era la següent: a l'illa que hi ha al mig del llac hi ha una cabirola que té les potes blanques, les cames molt primes i el pas molt lleuger, i

encara que se la pugui agafar en surt una puput que fuig, i si se la pot agafar en surt una truita, que porta a la boca un ou, i l'ànima d'aquella Dòna d'Aigua es dins d'aquest ou, i, si 's pot trencar aquest ou, ella's mor.

Però no hi havia manera d'anar a l'illa, perquè la Dòna d'Aigua feia enfonsar tota barca o balsa que volgués atravesar el llac. Allavores va pujar al cavall negre i amb un bot va esser a l'illa. Va veure la cabirola.

— Si jo tingués el goç negre! — va exclamar.

I va comparèixer el goç negre, i entre tots dos van atrapar la cabirola. Però tot just la tenien, de la boca se'n va escapar una puput.

— Si jo tingués el falcó gris d'ull viu i ales voladores!

Tot just ho havia dit, que va comparèixer el falcó, que no va trigar gaire a atrapar la puput. D'aquesta'n va sortir una truita.

— Oh! Si la llúdria fos aquí!

Tot just ho havia dit que va comparèixer la llúdria, va capbuçar-se i va sortir a la platja amb la truita, que duia l'ou a la boca. Ell hi va córrer i va posar-hi'l peu a sobre. Allavors va esser quan va aparèixer la Dòna d'Aigua i va dir:

— No trenquis l'ou, i tindras tot el que demanis.

— Torna-m la muller!

En un girant d'ulls va esser al seu costat. Quan la va tenir ben estreta entre'ls seus braços, ell va trepitjar l'ou amb el peu i la Dòna d'Aigua's va morir.

... va veure que del fons de l'aigua sortien tres noies...

EL PASTOR DE MYDDVAI

A la part alta de les Montanyes Negres, dins Caermarthenshire, jeu el llac que's diu Lyn-y-Van-Vach. Vet-aquí que una vegada'l pastor de Myddvai va menar els bèns a les vores d'aquest llac i s'hi va estar mentres hi van tenir pastura. De cop i volta ell que va veure que del fons de l'aigua del llac sortien tres noies. Espolsant-se les brillants gotes d'aigua de llurs cabells i escorrent-se cap a la platja, van posar-se a passejar per entremig del remat. Tenien una boniquesa més que de persona, i ell que sí que s'enamora fortament d'aquella que se li va acostar més. Li va oferir pa del seu i ella'l va pendre i el va tastar, i va cantar-li:

Mal pastat es el teu pa.
No es pas facil atrapar-me.

I allavors, tot rient, va fugir corrents cap al llac.

L'endemà ell se'n va endur pa més mal fet encara, i va estar a l'aguait per si sortien les noies. Quan van esser en terra ell va oferir pa, com l'altra vegada. La noia'l va tastar i va cantar-li:

Mal pastat es el teu pa.
A tu no vui estimar-te.

I altre cop va desaparèixer ella entre les ones.

Per tercera vegada'l pastor de Myddvai va provar d'atraure la noia, i aquesta vegada li va oferir d'un pa que ell havia trobat surant aprop de la platja. Aquest pa ja li va agradar an ella i li va prometre que s'hi casaria si ell era capaç de regoneixe-la l'endemà entremig de les seves germanes. Quan va arribar el moment el pastor va conèixer la seva estimada pels lligams de la seva sandalia. Allavors ella li va dir que fóra per ell una muller tant bona com qualsevol noia de la terra, en no essent que ell li pegués tres vegades sense motiu. Es clar que ell se va creure que això no succeiria mai, i l'hi va prometre; i ella, emportant-sen del llac tres vedelles, dos bous i un brau, com a dot, va esser duta a casa d'ell com núvia.

Els anys van passar feliçment i van néixer tres fills del pastor i de la goja. Però vet-aquí que un dia que havia d'anar a un bateig, i que ella va dir al seu marit que era massa lluny per anar-hi a peu, ell li va respondre que preparés els cavalls.

—Ho faré—va dir ella—si m portes els guants que m'he deixat a casa.

Però quan ell va tornar amb els guants, se va trobar que ella no havia anat a cercar els cavalls; i allavors li va donar amb els guants un copet molt lleuger a l'espatlla, tot dient-li:

—Vés, vés.

—Ja'n tenim una, —va fer ella.

Una altra vegada eren a un casament, quan de cop i volta la noia d'aigua va posar-se a plorar a llagrima viva, en mig del goig i de l'alegria de tothom que hi era.

Son marit li va donar un copet a l'espatlla, tot dient-li:

— I ara! Per què plores?

— Perquè penso en les penes que'ls vindran; i a tu ja comencen a venir-ten: mira que es la segona vegada que'm pegues sense motiu. Tén compte, que la tercera serà l'ultima.

El marit tenia un gran mirament per no pegar-li cap més vegada. Però vet-aquí que un dia que eren tots dos a un funeral, ella que sí, sense com va ni com ve, se posa a fer unes grans rialles. Son marit no va recordar-sen i li va tocar l'espatlla un xic bruscament, tot dient-li:

— Es ocasió de riure ara?

— Jo ric — va fer ella — perquè'ls que's moren acaben de patir; però'l teu patir comença ara. M'has pegat per tercera i ultima vegada; el nostre matrimoni ha arribat a la fi: així, doncs, adéu.

Amb això va aixecar-se i va deixar la casa i sen va anar a casa seva.

Allavors, mirant ella al voltant seu, va posar-se a cridar el bestiar que havia portat en dot.

— Vaca clapada de taques blanques! Vaca clapada de taques roges! Vella cara blanca i gris Geringer! I el blanc toro de la costa del rei! Bou gris i vedella negra! Tots, tots seguiu-me cap a casa!

Vet-aquí que la vedella negra no feia gaire que l'havien morta i penjava del sostre; però va tornar de mort a vida i la va seguir; i els bous, que estaven llaurant, tot arrocegant l'arada, també la van seguir. I ella's va dirigir altre cop al llac i sen va anar al fons de l'aigua amb totes aquelles besties. I encara's veu per aquelles montanyes el solc que hi va deixar marcat l'arada dels bous.

Solament una vegada va tornar la dòna d'aigua, quan els seus fills ja varen esser homes, i els va regalar uns remeis molt bons per curar tota mena de mals. Per això'ls van treure de nom Meddygon Myddvai, que vol dir els metges de Myddvai.

Traducció de J. CASAS-CARBÓ

La Rondalla del Dijous

No més val 10 centims cada setmana

SUSCRIPCIÓ ANYAL, 5 PTES.

Cada any formarà dos bonics volums de 424 pàgines cada un, profusament ilustrats per diversos artistes

A vosaltres, nois i noies, va endregada la present publicació. Hi trobareu tota mena de rondalles, amb boniques ilustracions: les de la nostra terra, que tots haureu sentit contar: les dels altres països que, lluny de nosaltres, ne tenen un tresor pels llurs petits.

I estem quasi segurs que aquestes rondalles també agradaran als vostres pares i als vostres germans ja grans, perquè, en les hores de repòs de la lluita per la vida, els faran recordar dolçament el temps de la llur infantesa.

RONDALLES PUBLICADES

1. La Favera. La carabaceta del pobre. — 2. L'Abet. — 3. L'hermosura del món. El rei i un carboner. — 4. El Patufet. — 5. El Castell de l'Amor. La Montanya del Fai. La Tiroteïlla. — 6. La Dona d'Aigua. El Pastor de Middvai.
-

El número 7 de la Rondalla serà:

Espigueta de Mill * La dona que sempre trobava bé lo que feia l'home

Explicades per Aureli Capmany. — Il·lustració de Joan Vila

Compreu la

Biblioteca popular de "L'Avenç"

Literatura, Art, Història, Teatre, Filosofia, etc.

S'HAN PUBLICAT JA 87 VOLUMS

Edició usual, 50 centims; en paper satinat, una pesseta